

JUŽNOPRIMORSKI PARTIZANSKI ODRED

Južnoprimorski partizanski odred sodi med najbolj znane slovenske gverilske vojaške enote, ki so med drugo svetovno vojno operirale na Primorskem. Področje njegovega delovanja je v glavnem potekalo znotraj meje Solkan - Soča - obala Jadranskega morja - Trst - železniška proga do Postojne - cesta do Solkana. Zajemalo je torej predvsem Kras, Vipavsko dolino in podnanaško področje na Postojnskem, vendar je občasno segalo tudi v Brda in Trnovski gozd.

Značilnost te vojaške enote je bila v tem, da so jo kar trikrat ustanovili in trikrat razpustili, kar se ni zgodilo nobeni drugi tedanji slovenski partizanski formaciji.

JPO so prvič ustanovili 13. februarja 1943, vodila pa sta ga poveljnik Albert Jakopič in komisar Ivan Turšič. V treh bataljnih je imel okrog 400 borcev. V tem obdobju se je ukvarjal predvsem z diverzantskimi in sabotažnimi akcijami ter zbiranjem prostovoljcev za sebe in druge partizanske enote. Obstojal pa je le dva meseca, saj ga je štab Primorske operativne cone ukinil že 11. aprila istega leta, borce pa vključil v Gregorčičevo brigado, katero so ustanovili v začetku maja.

Takoj po italijanski kapitulaciji, sredi septembra 1943, so ga ustanovili drugič. Njegovo osnovo je tvoril prvi bataljon Primorskega odreda, priključili pa so mu tudi precej novincev, ki so po italijanski kapitulaciji množično prihajali v partizane. Tokrat je bil njegov poveljnik Ivan Turšič, komisar pa Drago Flis. V svojih vrstah je imel več sto borcev, ki so se med 14. in 23. septembrom bojevali tudi na znani goriški fronti. Drugi JPO je obstojal zelo malo časa. Ob reorganizaciji primorskih uporniških enot so ga že 23. septembra ukinili, 26. i. m. pa borce vključili v novo Goriško brigado.

25. decembra 1943 so ga z ukazom 3. alpske operativne cone v Gabrovici pri Komnu ustanovili tretjič. Njegovo osnovo so tvorili borci 4. bataljona Kosovelove brigade, v treh četah pa je imel ob ustanovitvi le okrog 200 borcev in bork. Poveljeval mu je Karel Nardin, komisar pa je bil Lado Švigelj. Do februarja 1944 je odred že tako narasel, da so čete preimenovali v bataljone, sredi maja pa je bilo v njem že kar okrog 800 borcev in je bil torej tedaj vsega upoštevanja vredna partizanska enota. Krajši čas je v njegovem sklopu deloval tudi Tržaški udarni bataljon, ki so ga aprila vključili v Tržaško garibaldinsko brigado. Ker je bilo v odredu za njegove možnosti preveč moštva so sredi maja z borci prvega bataljona popolnili 30. divizijo, enaka usoda pa je mesec dni kasneje doletela še drugi bataljon. Odredni štab je sicer spet ustanovil oba bataljona, skupno število borcev pa je tedaj že padlo na 450. Po letu dni uspešnega delovanja so JPO 9. septembra 1944 dokončno ukinili, borce pa vključili v Bazoviško brigado.

Velik pomen delovanja JPO vidimo tudi iz podatka, da je iz svojih vrst poslal v razne enote 9. korpusa kar 1500 borcev in bork, ki so - skupno z drugimi primorskimi partizanskimi formacijami - uspešno in častno opravili svojo domovinsko dolžnost ter priborili Primorski svobodo.

V nasprotju s skoraj vsemi drugimi večjimi slovenskimi partizanskimi enotami o Južnoprimorskem odredu doslej ni izšla še nobena publikacija, ki bi zajemala njegovo celotno zgodovino. Zato ni bil doslej zbran tudi celotni seznam njegovih borcev. Da bi njihova imena ne utonila v pozabo bo naš dnevnik, kot prvi, v nekaj nadaljevanjih v svojih nedeljskih izdajah objavljati seznam bork in borcev, ki so sestavljali to enoto. V seznamu je okrog 900 imen (med temi jih je okrog četrtina z italijanske strani meje). Seznam, ki je bil sestavljen na osnovi nekaterih dokumentov in spominov udeležencev šele več desetletij po koncu vojne, zato zelo verjetno ni popoln, manjkajo pa tudi nekateri detaljni podatki.

**ZDRUŽENJE BORCEV ZA VREDNOTE NOB KOMEN
DRUŠTVO IZGNANCEV KOMEN
OBČINA KOMEN**

VABILO

ZDRUŽENJE BORCEV ZA VREDNOTE NOB KOMEN,
DRUŠTVO IZGNANCEV KOMEN,
IN OBČINA KOMEN

vas vabijo

na **PROSLAVO**

*ob obletnici slavne bitke Južnoprimskega odreda
2. februarja 1944 v Dovcah, ki bo*

5. februarja ob 15. uri
v Kulturnem domu v Komnu

in **SPOMINSKO SLOVESNOST**

*obletnice požiga vasi Komen, Branik, Mali dol in
Tomačevica ter izгона prebivalcev v Nemčijo
15. 2. 1944 ter obletnice poboja petih članov odbora
OF za vas Škrbina 15. 2. 1944.*

*Slavnostni govornik bo predsednik
ZZB NOB Slovenije: Janez Stanovnik*

*Program oblikujejo še:
Osnovna šola Antona Šibelja Stjenka Komen,
Mešani pevski zbor Gorjansko
in Pihalni orkester Komen.*

Vabljeni!

---

*Prireditev bo v soorganizaciji Občine Komen,
Društva izgnancev Komen in
Združenja borcev za vrednote NOB Komen.*